

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради PhD 14210
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Андрій Ватаманюк, 1995 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2022 році закінчив Міжрегіональну Академію управління персоналом, отримав диплом спеціаліста, працює на посаді заступник генерального директора з юридичних питань ТОВ “Чернівецький цегельний завод”, виконав акредитовану освітньо-наукову програму 081 Право.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом ректора Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерства освіти і науки України від «26» травня 2026 року № 223., у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради – Наталія Гураленко – докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри теорії права та прав людини Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Рецензентів -

1. Віталій Вдовічен - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри публічного права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

2. Оксана Меленко – кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри публічного права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Офіційних опонентів -

1. Яна Ленгер – докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки.

2. Станіслав Шевчук – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри загальнотеоретичного правознавства та публічного права факультету правничих наук Національного Університету «Києво-Могилянська Академія».

на засіданні «24» липня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право Андрію Ватаманюку на підставі публічного захисту дисертації «Конституційний судовий діалог» за спеціальністю 081 Право.

Дисертацію виконано у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича, Міністерства освіти і науки України, м. Чернівці.

Науковий керівник Оксана Щербанюк докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису (відповідає вимогам пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами)).

Здобувач має 14 наукових публікацій за темою дисертації, з них з них 4 статті у наукових фахових виданнях України, одна стаття у виданні, включеному до переліку наукових фахових видань України та проіндексованому у наукометричній базі даних Scopus та один розділ міжнародної монографії.:

1. Ватаманюк А.В. Міжнародний конституційний діалог. Юридичний науковий електронний журнал №10/2022. С. 779-780.

2. Ватаманюк А.В. Діалогічна теорія конституційного судочинства. Аналітично-

порівняльне правознавство. № 6 (2022). С. 53-55.

3. Ватаманюк А.В. Конституційний діалог та судовий активізм. Науковий вісник УжНУ. Серія «Право». Випуск 78: частина 1.2023. С.90-93.

4. Ватаманюк А.В. Американська модель конституційного діалогу: у справах Ейхіна та Антілефа перед Конституційним судом Чилі. Аналітично-порівняльне правознавство №4/1, 2025. С. 177-181.

5. Vatamaniuk A. Constitutional judicial dialogue: international standards and judicial practice. Конституційно-правові академічні студії. Випуск 1/2025. С. 50-58.

6. Ватаманюк А.В. Європейська модель конституційного судового діалогу. Topical Issues of Procedural Law in Ukraine : Scientific monograph. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2025.p. 117-134.

У дискусії взяли участь рецензенти, офіційні опоненти та висловили зауваження:

Яна Ленгер – докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки. Висловлені такі зауваження:

У підрозділі 2.2 автор обґрунтовує парадигму «конституційного діалогізму» як поєднання національного суверенітету та транснаціональної інтеграції. З огляду на те, що дослідження виконувалося у 2022–2026 роках, доцільним видається дещо ширше показати, як ця концепція може функціонувати в українських реаліях, зокрема в умовах воєнного стану. Робота була б ще переконливішою, якби автор окремо пояснив, яким чином особливі правові режими, питання національної безпеки та захисту державного суверенітету впливають на межі конституційного судового діалогу й можливість використання іноземних правових доктрин.

У підрозділі 3.1 заявлено аналіз «американської моделі конституційного судового діалогу». Разом із тим у матеріалах апробації наведено статтю, присвячену справам Ейхіна та Антілефа перед Конституційним судом Чилі. Оскільки чилійський конституціоналізм, попри історичний вплив США, має власну специфіку і функціонує в межах іншої інституційної моделі конституційного контролю, автору варто було б чіткіше пояснити, у якому саме значенні використовується поняття «американська модель»: як модель США у вузькому розумінні чи як ширший регіональний підхід, що охоплює окремі латиноамериканські практики. Таке уточнення зробило б виклад більш зрозумілим і методологічно послідовним.

У підрозділі 4.1 розглянуто доктрину конституційних запозичень як форму судового діалогу. Це положення є цікавим і перспективним, однак потребує додаткового теоретичного розмежування понять «запозичення», «правова рецепція», «правова трансплантація» та власне «судовий діалог». Для більшої переконливості автору варто було б чіткіше показати, за яких умов використання іноземної судової практики перестає бути лише одностороннім цитуванням і набуває ознак діалогічної взаємодії. Таке уточнення посилює наукову аргументацію четвертого розділу та практичне значення запропонованої автором концепції.

Станіслав Шевчук - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри загальнотеоретичного правознавства та публічного права факультету правничих наук Національного Університету «Києво-Могилянська Академія». Висловлені такі зауваження:

У Вступі дисертант декларує використання величезного спектра методів: діалектичного, системного, структурно-функціонального, компаративного, формально-юридичного, історико-правового, правового моделювання, систематизації, функціонального, аксіологічного та інтерпретаційного аналізу. Таке нагромадження методологічного інструментарію має ознаки декларативності. Під час аналізу самого тексту розділів стає очевидним, що реальне дослідження спирається переважно на традиційний формально-юридичний (догматичний) аналіз та порівняльно-правовий опис рішень іноземних судів. Інтегративний зв'язок між іншими заявленими підходами (наприклад, аксіологічним чи методом моделювання) у тексті дисертації залишається нерозкритим.

Розглядаючи внутрішньодержавний рівень судового діалогу, автор приділяє увагу взаємодії Конституційного Суду України із Верховним Судом. Теоретична модель цієї

взаємодії, запропонована в роботі, є занадто ідеалізованою. Автор розглядає їхні відносини як паритетне партнерство. Водночас у тексті належним чином не проаналізовано системні юрисдикційні конфлікти, які виникають на практиці, коли Верховний Суд здійснює остаточне тлумачення матеріального закону, а Конституційний Суд визнає цей закон неконституційним, що руйнує стабільність правозастосовної практики. Дисертація виграла б, якби в ній було запропоновано чіткий теоретичний механізм розв'язання таких латентних міжінституційних конфліктів, які часто маскуються під «діалог».

У підрозділі 2.1 автор запроваджує класифікацію судового діалогу та виокремлює «вертикальний діалог» (відносини між національними судами та наднаціональними юрисдикціями — ЄСПЛ, Суд ЄС). Застосування терміна «діалог» до вертикальних відносин є науково вразливим. Згідно з національним законодавством України, практика ЄСПЛ є обов'язковим джерелом права. Імперативне підпорядкування та обов'язок виконувати рішення наднаціонального органу за своєю юридичною природою є ієрархічним підпорядкуванням, а не паритетним «діалогом», який, за визначенням самого автора, має базуватися на принципах «горизонтальності» та «добровільності».

Віталій Вдовічен - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри публічного права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Зазначені дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Аналізуючи методологію регулювання суддівського розсуду (підрозділ 1.2), автор намагається збалансувати суддівський активізм і самообмеження через «діалогічну модель». Автор зазначає, що в сучасних умовах суди «впливають на всі аспекти політики, включно з економічними...». У тексті Розділу 1 бракує чітко окреслених, імперативних юридичних меж суддівського розсуду. Прагнення представити суд як активного учасника горизонтального діалогу із законодавцем створює ризик виправдання «суддівського активізму», коли орган конституційної юрисдикції перебирає на себе функції парламенту (стаючи «суперзаконодавцем»), що прямо порушує фундаментальний принцип розподілу влад.

Автор у тексті Розділу 4 (стор. 4) виносить на захист тезу про те, що «окрема думка судді конституційного суду є самостійною, повноцінною формою як внутрішнього, так і зовнішнього конституційного судового діалогу». Якщо її роль у внутрішньому діалозі (дискусія всередині колегії суддів) є логічною, то зарахування окремої думки до зовнішнього діалогу є вкрай суперечливим. Окрема думка є процесуальним документом індивідуального характеру судді, який залишився в меншості, та не має обов'язкової юридичної сили. Вона відображає розкол всередині інституції, тому її трактування як офіційного інструменту діалогу з іншими гілками влади чи міжнародними судами потребує значно глибшої наукової аргументації в тексті роботи.

Оксана Меленко – кандидат юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри публічного права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Висловлені такі зауваження:

Обґрунтовуючи сутність «конституційного діалогізму» у Другому розділі, здобувач стверджує, що судовий діалог є перманентним, безперервним процесом узгодження правових позицій між судами та законодавцем. Тут виникає глибока доктринальна суперечність із класичним принципом остаточності, загальнообов'язковості та невідкличності рішень органів конституційної юрисдикції (*res judicata*). Якщо рішення Конституційного Суду є остаточним і не може бути оскаржене чи змінене іншими гілками влади, то концепція «безперервного діалогу» (яка передбачає можливість подальшої дискусії та перегляду позицій) потенційно підриває стабільність конституційного ладу. Автору варто було чіткіше розмежувати процесуальні межі, де закінчується легітимне діалогічне обговорення і де рішення суду набуває абсолютної, імперативної сили, що виключає будь-який подальший «компроміс».

Формулюючи підсумки дослідження наприкінці основних розділів, автор обґрунтовано акцентує увагу на позитивному потенціалі конституційного судового діалогу для розвитку сучасного правопорядку та вдосконалення конституційної юстиції. Водночас окремі висновки

мають переважно якісно-описовий характер і могли б бути посилені шляхом більш чіткого визначення критеріїв оцінювання ефективності діалогічних практик. Зокрема, у роботі недостатньо уваги приділено розробці системи показників, які б дозволяли об'єктивно диференціювати конструктивні форми міжсудової взаємодії, що сприяють розвитку правової системи та забезпеченню єдності правозастосування, від тих її проявів, які потенційно можуть породжувати правову невизначеність або ускладнювати узгодженість судової практики. Урахування зазначеного аспекту могло б додатково посилити прикладне значення дослідження та розширити можливості практичного використання запропонованих автором теоретичних положень.

На дисертацію та анотацію Андрія Васильовича до юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича надійшло три звернення. Всі вони позитивні, але містять окремі побажання та зауваження:

Тетяни Слінько - кандидатки юридичних наук, професорки, завідувачки кафедри конституційного права України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

У Четвертому розділі автор досліджує вплив міжнародного судового діалогу на модернізацію національного права. Автор наполягає на необхідності максимальної інтеграції рішень міжнародних судових установ у вітчизняну практику. Проте в роботі недостатньо глибоко проаналізовано ризики втрати національної правової ідентичності та доктринального суверенітету. Сліпе копіювання транснаціональних юридичних стандартів, сформованих у зовсім інших соціокультурних та економічних умовах, може викликати правове відторгнення в українському суспільстві. В основному тексті Розділу 4 бракує розробки захисних правових механізмів (так званих «конституційних фільтрів» або доктрини національного застереження), які б дозволяли КСУ дозовано та безпечно для суверенітету брати участь у такому глобальному діалозі.

Олени Сінкевич - докторки юридичних наук, професорки, професорки кафедри конституційного права Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Висловлені таке зауваження:

У Третньому розділі, де аналізуються закордонні моделі судового діалогу, автор використовує значний масив рішень іноземних інстанцій. У тексті розділу спостерігається методологічний еклектизм — автор аналізує практику різних держав (наприклад, країн англо-американської та романо-германської правових сімей) без застосування єдиної, уніфікованої матриці критеріїв порівняння. Опис прецедентів має переважно реферативно-описовий характер. Дисертант детально викладає фабули конкретних справ, але не пропонує чіткої класифікаційної моделі, яка дозволила б зрозуміти, за якими саме системними ознаками досвід конкретної іноземної системи може бути адаптований до правових реалій України, де діє специфічна модель конституційної скарги.

Алли Івановської - докторки юридичних наук, професорки, професорки ЗВО «Подільський державний університет». Висловлені таке зауваження:

У першому розділі дисертації, присвяченому історико-теоретичним витокам досліджуваного явища, автор намагається простежити еволюцію міжсудової комунікації. Дослідженню бракує чіткої наукової періодизації етапів розвитку конституційного судового діалогу. Автор детально описує класичні концепції правової комунікації XX століття, проте поза увагою залишається аналіз того, як трансформація суверенітету в епоху раннього постмодерну вплинула на перехід від ізоляційного конституційного контролю до діалогічного. Спроба об'єднати в один хронологічний етап абсолютно різні за своєю правовою природою процеси міждержавної інтеграції середини XX століття та сучасні мережеві цифрові платформи взаємодії судів виглядає недостатньо обґрунтованою.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада PhD 14210 присуджує Андрію Ватаманюку ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради PhD 14210 докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри теорії права та прав людини Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Наталія ГУРАЛЕНКО